

elnök megtartotta magának. A kabinet mindenekelőtt a kormánypárt vezéralakjaiból tevődött össze, de Magyarország történelmében első ízben fordult elő (leszámítva természetesen Kun Béla kormányát), hogy egyetlen főrend sem kapott helyet benne. Gömbös korábbi társai közül jó néhányan csalódást éreztek, így Eckhardt és Ulain, akik szélsőjobboldaliakból álló kormányt képzeltek el.

Az új miniszterelnök első hivatali ténykedései nagyjából megfelelnek a Horthy- és Bethlen-kör várakozásainak. Mértéktartóan járt el, és méltányolták benne azt is, hogy a zsidókérdésben szemmel láthatólag változtak érzelmei, sőt közeledni is igyekezett a zsidó közösséghez. Az október 6-án meghirdetett kilencvenöt pontos új kormányprogram a zsidóságot nem is említette, s a hangsúlyt azokra a rendkívüli gazdasági és pénzügyi intézkedésekre helyezte, amelyek a válság leküzdése végett látszottak szükségesnek. Gömbös közeli barátját, az elkötelezett jobboldali beállítottságú Barossst kérte meg, hogy teremtsen kapcsolatot a zsidóság hivatalos vezetőivel. Hamarosan létre is jött egyfajta *modus vivendi* a neológia vezetése és a titkos hazafias egyesületek fedőszerve, a TESZ (Társadalmi Egyesületek Szövetsége) között. Mint Macartney írja:

A jegyzőkönyvet egyfelől Baross és Szörtsey, a TESZ elnöke és alelnöke, másfelől a hitközségi elnök Stern és alelnöke, Szántó írta alá. Ebben leszögezték, hogy a neológ zsidóság „elismeri és helyesli Gömbös haladó politikáját”, Gömbös pedig ígéretet tett, hogy politikájával nem okoz anyagi kárt a zsidóságnak, és nem alkalmaz erőszakos módszereket velük szemben.³⁰

Gömbös a maga részéről tartotta magát az egyezséghez. Nem kezdeményezett antiszemita törvényeket, és miként a tények tanúsítják, gazdaságpolitikája nagy általánosságban meglehetősen kedvező volt a „merkantil” érdekek szempontjából. Ha meggyőző nem is volt, de mindenestre feltűnést keltett, ahogy bemutatózó beszédében október 11-én az alsóházban a zsidókérdésről nyilatkozott. Hírhedt antiszemita múltjára célozva kijelentette:

A zsidóságnak pedig nyíltan és őszintén azt mondom: revideáltam álláspontomat. A zsidóságnak azt a részét, amely sorsközösséget ismer el a nemzettel, éppen úgy testvéremnek kívánom tekinteni, mint magyar testvéreimet. Én láttam a háborúban zsidó hősokeket, ismerek olyanokat, akiknek arany vitézségi érmük van, és tudom, hogy bátran és vitézül verekedtek. És ismerek vezető zsidó férfiakat, akik velem együtt imádkoznak a magyar sorsért, és tudom, hogy a zsidóságnak azt a részét, amely nem akar vagy nem tud beleilleszkedni a nemzet társadalmi közösségébe, elsősorban ők fogják elítélni.³¹

Több nyilvános alkalommal beszélt arról Gömbös, hogy a zsidóknak nincs félnivalójuk, a magyar kormány örködni kíván a törvényes rend és polgárainak biztonsága fölött, tekintet nélkül arra, hogy melyik feleke-